

ולקח האגן והדיחו והגעילו, ונתן אחר כך חלב לתוכו, ונתקבץ החלב בתוכו בלי שום דבר המעמיד – ואמר לתלמידיו: ראו שאין הגעלה מועלת לבית חרוסת. אמנם כתב מרדכי ואשירי בשם ר"י דמתיר בהגעלה... ונראה דרבותינו המתירין בהגעלה מסתמא לא מכחישינן בהיא עובדא דגדול אחד דהוי נראה לעינינן, אבל מיישבין אותו דלא נתקבץ מחמת נתינת טעם אלא מחמת כח וחוזק של מי הקיבה... (תרומת הדשן סי' קל).

דף לא

דראובן שמכר שדה לשמעון באחריות וזקפן עליו במלוה, ומת ראובן, ואתא בעל חוב דראובן וטריף ליה משמעון ואתא שמעון ופייסיה בזווי – דינא הוא דאתו בני ראובן ואמרי ליה לשמעון אנן מטלטלי שבק אבון גבך ומטלטלי דיתמי לבעל חוב לא משתעבדי. דוקא משום שזקפן עליו במלוה אבל בלאו הכי דין הוא ששמעון יכול ליתן את המעות שחייב לראובן, לבעלי חובותיו, ואין היתומים באים אליו בטענה כלל, וכאילו נתן לראובן את הקרקע וחזר וקנאה ממנו בדמים (עפ"י תוס'; מהר"ם חלאה ועוד. וע"ע ברכת אברהם).

ואתא שמעון ופייסיה בזווי. לכאורה אפשר לומר שבדוקא נקטו 'פייסיה בזווי', כי אם בעל חוב דראובן טרף משמעון את שדהו, יכול שמעון לומר ליתומים: שלמתי את חובי שאני חייב לאביכם, לבעל חובו [שהרי אילו היה נותנה ליתומים בחובם, היה בא בעל חוב וטורפה מהם כמו שמסיק רבא, ועתה הקדמתי והגביתי לו בעצמי כדין שעבודא דרבי נתן].

אך אפשר שמדובר שראובן לא שיעבד לבעלי חובותיו בפירוש קרקעות שיקנה לאחר מכן [שלא כתב לו 'דאקני'], ולכן אין לשמעון טענה זו, כי באופן זה לא היה גובה הבע"ח מיתומים. ועוד נראה, אפילו אם קדם שמעון ונתן ליתומים בחובם את השדה שלקח מאביהם, ובא בעל חוב של ראובן וטרפה מהיתומים – חוזרים היתומים וגובים משמעון את חובם, שהרי הפורע חובו בקרקע חייב באחריות לכל טריפה שתבוא מחמתו או מחמת המוכר לו אותה קרקע, ואף כאן שמעון אחראי לטריפת בעל חוב של המוכר לו את השדה, שהוא אבי היתומים (עפ"י חזון איש קכד, ע"ש בהרחבה).

אי פיקח שמעון, מגבי להו ארעא והדר גבי לה מינייהו... אי אמרת בשלמא למפרע הוא גובה, אמטו להכי חוזר וגובה אותה מהן, דכמאן דגבו מחיים דאבוהון דמי...' ודוקא כשהגבה להם קרקע אבל מטלטלים, הואיל ומחוסרים גוביינא אינם נחשבים כגבויים מחיים, אף אם בעל חוב למפרע הוא גובה.

ואמנם לענין אי סור חמץ אעפ"י שהוא מטלטלים, אמרו שלאביי הריהו קנוי למפרע הגם שמחוסר גבייה (מהרש"א).

הקרני-ראם הקשה הלא לענין נכרי שהלוה על החמץ, קנייתו מהוה קולא, ואעפ"י אמרו שלאביי מותר – הרי שגם מטלטלים אמר אביי שגובה למפרע.

אכן לדברי הרמב"ן לא אמרו שלאביי קונה למפרע מטלטלים אלא לפי מה שעלה על הדעת בתחילה לפרש משנתנו בשאלה זו, כדלהלן, אבל לפי מה שדחו והעמידו המשנה בשהרינו, אפשר שאביי מודה במטלטלים שאינו גובה למפרע.

וגם לפי ה'הוה-אמינא' יש מקום לומר שגם מטלטלין, כל עוד הם נמצאים תחת יד הלווה יש עליהם תורת שעבוד, הלכך לאביי

זוכה בהם המלוה למפרע, ורק אם העבירם ליד אחר פקע מהם שעבודם ולכן אם הגבה ליתומים מטלטלים אינם נידונים כגבויים מחיים ואינו חוזר וגובה מהם (עפ"י קובץ ענינים).

כ"י היכי דמשתעבדנא ליה לאבוכוון משתעבדנא נמי לבעל חוב דאבוכוון מדרבי נתן... בבאור דברי התוס' כאן – ע' מהרש"א; קצות החשן פה סק"ה; בית ישי נה; מנחת שלמה פה, עמ' תקיד; דבר שמואל. [וכבר נחלקו שיטות הראשונים ביסוד גדרי 'שעבודא דרבי נתן' – ע' רשב"א סוף קדושין (השמטה); הגהות אשרי רפ"ד דבבא קמא; מאירי כתובות יט; ש"ך וקצות החשן פו].

(ע"ב) 'מנין לבעל חוב שקונה משכון, שנאמר ולך תהיה צדקה – אם אינו קונה משכון, צדקה מנין? מכאן לבעל חוב שקונה משכון. נתבאר בקדושין ה:

'אמר רב חסדא: וצריך שיבטל בלבו. רש"י כתב: צריך לבטל – שמא יפקח הגל במועד ונמצא עובר עליו. ומשמע שמהתורה אין צריך ביטול. וכן כתב הר"ן. ואולם דעת הסמ"ק שמדין תורה חמץ שנפלה עליו מפולת אינו כמבוער, ועל כן צריך לבטל מעיקר דין תורה (וכן כתב המגיד-משנה בדעת הרמב"ם. וכן הביאו מדברי הרמב"ן בתחילת המסכת, ד"ה ונראה. אך בפירושו לתורה כתב שהוא כאבוד ממנו ומכל אדם). ולפי זה אם לא ביטל עד שנכנסה שעה ששית – צריך לפקח את הגל ולבער את החמץ, כדי שלא יעבור באיסור תורה. ואף לדעת רש"י והר"ן כתב החק-יעקב (תלג) שאם לא ביטל – צריך לפקח הגל ולבער, ודלא כדברי המגן-אברהם שלפי רש"י והר"ן אין צריך לבער בדיעבד. [ושאלה זו תלויה בגרסאות שבדברי הרמב"ם (חמץ ג, יא). ולפי הגרסא שלפנינו, אין צריך לבער. וכן נקט החו"א (ק"ח, ב) לעיקר].

[ונראה שנחלקו ביסוד הדין שהצריכו חכמים ביטול; האם משום שמדרבנן החשיבוהו כחמץ שאינו מבוער ונמצא עובר מדרבנן באיסור השהיית חמץ בביתו, ולפי זה אף בדיעבד צריך לפקח הגל ולבער, או שמא אף מדרבנן נחשב החמץ כמבוער אלא שהטילו חכמים חיוב מחודש לבטלו בלבו – שלפי זה לא מסתבר להצריך לפקח הגל בדיעבד כדי שלא יעבור על תקנת חכמים שהצריכוהו לבטל בלבו, שהרי עתה אינו יכול לבטל ואנוס הוא מלקיים חיוב ביטול. עפ"י חרושי ר' שמואל – עמ' יג-יד; קמד: וע"ע במובא לעיל ו.].

'כספים אין להם שמירה אלא בקרקע. ואפילו הניחם במקום שמניח שם את כספו – חייב, שאם ירצה לפשוט בשלו אין לו לפשוט בשל חברו (מרדכי בשם ראב"ה ועוד).

ואולם כתבו הפוסקים שהענין משתנה לפי הדרך הנהוגה בכל מקום ותקופה [וכדוגמת מה שאמרו (בבבא-מציעא פרק שלישי) ב'צריפא דאורבני', שגם אם לא הטמינם בקרקע הרי זו שמירה מגנבים, לפי שאין מצויים שם]. ע' פרטי הדינים ברא"ש, במרדכי ובשאר ראשונים ב"מ מב; תרומת הדשן שלג; חו"מ רצא, יט. [ובספר אילת השחר (ב"מ) כתב להוכיח מדברי התוס' (ב"מ מג.) שאינו תלוי במנהגי הזמן. וי"ל, והלא תנן '...שלא שימר כדרך השומרים'].

ובאגרות משה (חו"מ ח"ב נג) כתב לחייב בזמנינו לשמור את הכספים בבנק שהיא השמירה המעולה מכל עניני שמירות. וגם נותנת רווחים למפקיד, וודאי דעתו ורצונו בכך.

א. נראה שדבריו אמורים בפקדון לזמן ארוך, כגדון הבא לפניו שהשליש מעות לאדם כדי שיתנו לאשתו ולבניו לאחר מותו, אבל פקדון לזמן קצר והסכום אינו גדול במיוחד, נראה שאין הדרך להפקידו בבנק [ושבו חוזר הדין שנוח לו שהנפקד ישתמש בהם ויתחייב יותר באחריות, שבזמננו סתם בעל הבית כשולחני שמתמש בהם. וצ"ב].